

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office Of The Auditor General

(संघीय मामिला तथा स्थानिय विकास लेखापरीक्षण निर्देशनालय)

Phone: 5010081

5010066

5010247

5010115

Post Box: 13328

पुल्चोक, ललितपुर, नेपाल

Polchowk, Lalitpur Nepal

पत्र संख्या : २०७४/७५

च.नं. १८६६

मिति: २०७४।१२।२५

विषय : लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

श्री प्रमुख ज्यू,
बराह नगरपालिका,
सुनसरी ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०४८ अनुसार त्यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०७३।७४ को विनियोजन/राजस्व/धरौटी/अन्य कारोबारको आर्थिक विवरण तथा सोसँग सम्बन्धित पेस भएसम्मको लेखा र लेखासँग सम्बन्धित कागजपत्र परीक्षण गरी मिति २०७४।११।१५ मा जारी गरिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर प्रतिक्रिया प्राप्त नभएको हुँदा कायम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पाना न यसैसाथ छ । प्रारम्भिक प्रतिवेदनलाई सन्दर्भ प्रतिवेदनको रुपमा लिई यो प्रतिवेदनमा उल्लिखित व्यहोराका सम्बन्धमा नियमानुसा फछ्यौट गरी सम्परीक्षण गर्नु गराउनु हुन अनुरोध गरीएको छ ।

महेश्वर काफ्ले
(नायब महालेखापरीक्षक)

बराह नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बजारघाटी, सुनसरी
दतां नं. १८६६
दतां मिति: २०७४/१२/२५
दतां गते: २०७४/१२/२५

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office Of The Auditor General
(संघीय मामिला तथा स्थानिय विकास लेखापरीक्षण निर्देशनालय)

Phone: 5010081
5010066
5010247
5010115
Post Box: 13328
पुल्चोक, ललितपुर, नेपाल
Polchowk, Lalitpur Nepal

मिति: २०७४।१।२५

श्री प्रमुखज्यू,
बराह नगरपालिका,
सुनसरी ।

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

यस कार्यालयबाट बराह नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७३।७४ को पेश भएका आर्थिक विवरण र सो सँग सम्बन्धित कागजात लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ ।

आर्थिक विवरण उपर व्यवस्थापन पक्षको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ स्थानिय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ तथा स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ र प्रचलित कानून तथा अभ्यास अनुरूप लेखा राख्ने र राख्न लगाउने, लेखाविवरण तयार गर्ने गराउने कार्यका साथै आर्थिक प्रशासन संचालन गर्ने तथा प्रस्तुतिकरण गर्ने जिम्मेवारी व्यवस्थापन पक्षको रहेको छ ।

लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

प्रस्तुत आर्थिक विवरणहरु उपर लेखापरीक्षणको आधारमा राय व्यक्त गर्नु लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी हो । लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन, २०४८ तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको सरकारी लेखापरीक्षण मापदण्ड र अन्य मार्गदर्शन तथा अन्यप्रचलित कानूनको आधारमा गरिएको छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका प्रमाणहरु लेखापरीक्षण राय व्यक्त गर्ने आधार उपलब्ध गराउन पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ ।

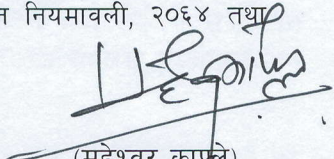
कैफियत सहितको लेखापरीक्षण राय व्यक्त गर्ने आधार

कैफियत सहितको लेखापरीक्षण राय व्यक्त गर्ने आधारका रुपमा केन्द्रिय विवरणहरुमा सारभूत असर पार्ने व्यहोराहरु निम्नानुसार छन्:

१. लेखापरीक्षणबाट रु.१७ लाख ५३ हजार बेरुजु देखिएको छ । सोमध्ये असुल गर्नुपर्ने रु.३ लाख ८४ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.३ लाख ३१ हजार र पेशकी बाँकी रु.१० लाख ३८ हजार रहेको छ ।
२. साविकका स्थानीय निकायको सवारी साधन, कम्प्यूटर, फर्निचर लगायतको सम्पत्ति स्थानीयतहमा हस्तान्तरण गरी अभिलेख राख्नु पर्नेमा हस्तान्तरण भएको छैन ।
३. आम्दानी तथा खर्चको सेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुन सकेन ।
४. लेखापरीक्षणमा देखिएका व्यहोराहरुका सम्बन्धमा मिति २०७४।१।२५ मा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गरिएको छ ।

कैफियत सहितको लेखापरीक्षण राय

कैफियत सहितको लेखापरीक्षण रायले त्यहाँको वित्तीय विवरणहरुमा पर्ने असर र लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका व्यहोराहरु बाहेक आर्थिक वर्ष २०७३।७४ को आर्थिक कारोवार, लेखा तथा प्रतिवेदन आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ र नियमावली, २०६४ स्थानिय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ तथा स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ तथा प्रचलित कानून बमोजिम रहेको छ ।

(महेश्वर कार्की)
नायव महालेखापरीक्षक

वराहा नगरपालिका, सुनसरी
लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

गत वर्षको मौज्जात रु.८७ लाख ९८ हजार र यो वर्ष आय रु.१ अर्ब ७१ करोड ६ लाख ४३ हजार समेत रु.१ अर्ब ७१ करोड ९४ लाख ४१ हजार आम्दानी भएकोमा १ अर्ब ७१ करोड २५ लाख १० हजार खर्च भई रु.६९ लाख ३१ हजार मौज्जात रहेको छ । सो कारोबारको लेखापरीक्षणबाट देखिएका उल्लेख्य व्यहोरा निम्नानुसार छन्:

१. **लेखा परिक्षण:** स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धि नियमावली २०६४ अनुसार स्थानिय निकायले आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई अन्तिम लेखापरीक्षण गराउने र सोको प्रतिवेदन उपर कारवाहि समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो वर्ष आर्थिक विवरणबाट केन्द्रिय अनुदान र अन्तरिक आय समेत रु.३३,७०,८५६/४० आम्दानी भएको देखिन्छ । साविकका गाउँ विकास समितिहरुको आन्तरिक आय गरे पनि मुलखातामा देखाएको छैन । साथै साविक गाविसहरुले आफै आम्दानी गरी वडा कार्यालय खातामा जम्मा गरी खर्च गरेको देखियो । गाविसहरुले गरेको आम्दानी आय व्यय विवरणमा उल्लेख नगरेकोले सबै साविक गाविस (हालका वडा)को आन्तरिक आयको लेखापरीक्षण गरिएको छैन ।
२. **बैंक मौज्जात :** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम ४३(५) अनुसार जिल्ला विकास समितिको कार्यालयले आफ्नो आम्दानीको रकम आगामी आर्थिक वर्षका लागि जिम्मेवारी सारी लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो वर्ष कार्यालयले यस आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा सेस्ता अनुसार रु. ६८,०७,१७३/-बैंक मौज्जात र बैंक स्टेटमेन्ट अनुसार रु. ६९,३१,१९१/-रहेको छ । बैंक बढी देखिएको रु.१,२४,०१८/- मध्ये रु.१,२०,७१०/- आय ठेक्काका ठेकदारबाट असुल भएको मू.अ.कर रकम दायित्वकोरुपमा राखेको छ भने रु.३,३०८/- बैंक बढी भनी देखाएको छ ।
३. **अवण्डा:** बैंक मौज्जातमा रहेको रु.६९,३१,१९१/- मध्ये पुँजीगत सुधार तर्फको खर्च नभै बाँकी रहेको अवण्डा रकम रु.४८,००,०००/- समेत रहेको देखिन्छ ।
४. **योजना छनौट र कार्यान्वयन:** स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ तथा नियमावली २०५६ बमोजिम स्थानीय निकायले संचालन गर्ने योजना छनौट तथा कार्यान्वयनमा समावेशी, पारदर्शिता र गाउँ /नगर परिषदबाट पारित हुनु पर्नेमा योजना छनौट तथा कार्यान्वयनमा देहाय बमोजिम देखिएको छ :
 - प्रगती प्रतिवेदन पेश नभएकाले परिषदबाट पारित नभएका योजना संचालन गरेका विश्लेषण गर्न सकिएन ।
 - सम्पन्न योजना उपभोक्ता समितिमा हस्तान्तरण भएको देखिएन ।
५. **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली:** स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, तथा नियमावली २०५६, स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली २०६४ बमोजिम जिन्सी, लेखा, नगद, कार्यक्रम खर्च, प्रशासनिक खर्च लगायतमा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली प्रभावकारी बनाउनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कार्यरत कर्मचारीको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, लागत अनुमान तयार नगरेको, भ्रमण अभिलेख व्यवस्थित नभएको, भ्रमण प्रतिवेदन तयार नगरेको, खरिद योजना नबनाएको, टुक्रा पारी खरिद गरेको आदि अवस्था रहेको छ । कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
६. **तालिम सञ्चालनकार्यविधि र निर्देशिका :** कार्यालयबाट संचालन गरिने विभिन्न किसिमको तालिम तथा गोष्ठी संचालन गर्दा आवश्यक पर्ने प्रशिक्षक भत्ता, सहभागीको भत्ता, भ्रमण खर्च, स्टेशनरी खर्च, अन्य विविध खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा कार्यालयलाई एकरूपता हुने गरी तालिम संचालन निर्देशिका वा कार्यविधि स्वीकृत हुनु पर्दछ । नगरपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम अनुसार विभिन्न तालिमहरु सञ्चालन गर्दा तालिम सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, कार्यविधि वा नर्मस तयार नगरी खर्च गरेको पाइयो । नगरपालिकाले तालिम सञ्चालन गर्न स्वीकृत नर्मस तयार गरी खर्चमा एकरूपता कायम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
७. **सोभै खरिद :** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ बमोजिम सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४१ को अधिनमा रही पाँच लाख रुपैयाँसम्म लागत अनुमान भएको मालसामान सोभै खरिद गर्न सकिने र सोही नियमको उपनियम (१ख) मा एक आर्थिक वर्षमा एकै पटक वा पटक पटक गरी पाँच लाख रुपैयाँ भन्दा

४१

स्थानीय तह लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, प्रदेश नं. १, सुनसरी

बढी २० लाख सम्मको मालसामान सिलबन्दी बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस नगरपालिकाले यो वर्ष पुँजीगत अनुदानबाट कम्प्युटर फर्निचर लगायतका सामान पटक पटक गरी रु.१७,१०,०५१।- सोभै खरिद गरेको देखिन्छ । खरिद कार्यलाई प्रतिस्पर्धी बनाई मितव्ययी ढंगले सामान आपूर्ति गर्न खरिद योजना बनाउने, लागत अनुमान तयार गर्ने सीमाभन्दा बढीको माल सामान सिलबन्दी दरभाउ पत्र र बोलपत्रको माध्यमबाट आपूर्ति गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ ।

बराहाक्षेत्र गाउँ विकास समिति सुनसरी

८. **लेखा प्रणाली:** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६४ बमोजिम गाउँ विकास समितिको हकमा नगदमा आधारित दोहोरो लेखा प्रणाली/नगरपालीकाको हकमा प्रादभावी लेखाप्रणाली राख्नुपर्ने व्यवस्था भएता पनि दोहोरो लेखाप्रणाली/प्रोदभावी लेखाप्रणाली राखेको पाईएन ।
९. **लेखा प्रस्तुति :** माथि उल्लिखित आय व्ययमध्ये सामाजिक सुरक्षा बापत निकास भई खर्च देखाएको रु.७७४३२००।-, बालसंरक्षण रु.१९५२००।- र सुनौला हजार दिन कार्यक्रमको लागि प्राप्त भई खर्च गरेको रु.६३००००।- को सक्कल बिल भर्पाई जिल्ला समन्वय समितमा पेश गरेको भनी लेखापरीक्षणमा पेश नभएकोले लेखापरीक्षण गरेको छैन ।
१०. **आन्तरिक श्रोत :** स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ५५ मा व्यवस्था भए अनुसार गाउँ विकास समितिले आफ्नो क्षेत्रमा तोकिएको दरमा नबढ्ने गरी गाउँ परिषदबाट पारित दरमा विभिन्न प्रकारको करहरु लगाई आर्थिक अवस्था सवल बनाउन सक्ने र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को अनुसूची ४, ५ र ६ मा करका दरको व्यवस्था गरेको छ । आम्दानी सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा देहाय अनुसार छन् ।
- १०.१. साविक गा.वि.स.ले २०७३ फाल्गुनसम्म मालपोतबाट रु.१२३०६२।- र पञ्जिकरण तथा दस्तुरबाट रु.१५८९००।- र दण्ड जरिवाना बापत रु.१८८००।- मात्र आम्दानी गरेको छ । सोबाहेक आन्तरिक श्रोततर्फ अन्य स्रोतबाट आम्दानी गर्न सकेको छैन ।
- १०.२. साविक गा.वि.स.मा वार्षिक मालपोत कति असुल गर्नुपर्ने हो, हालसम्म बक्यौता र चालु समेत कति मालपोत असुली गर्न बाँकी छ सोको लगत राखेको देखिएन । जस्तै गर्दा मालपोत बक्यौता रकम यकिन गर्न सकिने । गा.वि.स.ले ऐन तथा नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम कुन शिर्षकबाट के कसरी आम्दानी गर्न सकिन्छ सोको अध्ययन गरी आन्तरिक आय बृद्धि गर्न आवश्यक प्रयास गर्नुपर्ने देखियो ।
- १०.३. आम्दानी गर्दा मालपोतको लागि बेग्लै र अन्य आयको लागि बेग्लै नगदी रसिद प्रयोग गरेको छ । नगदी रसिदको शुरु मौज्जात, आम्दानी, खर्च र बाँकी मौज्जात समेत देखिने गरी रसिद नियन्त्रण खाता नराखेकोले सो खाता राख्नुपर्दछ ।
११. **कर्मचारी कल्याण कोष:** कर्मचारी कल्याण कोषमा रु.३२७३५।- रहेकोमा उक्त रकम २०७४।१।३० मा यो खाता बन्द गरेको छ । उक्त खातामा रु.८०३४२४।४५ रकम रहेकोमा ४ जना कर्मचारीलाई रु.३८९९४५।०५ ऋण दिएको र अवकाश प्राप्त कर्मचारी हर्क बहादुर खड्कालाई रु.३८०७६२।९२ उपदान भुक्तानी गरेको विवरण पेश गरेको छ । ऋण लगानीमध्ये गोपाल तामाङ्गलाई २०७१।१२।२६ मा रु.२२००००।-, उपेन्द्र मकिलाई २०७३।-, गोपाल शर्मालाई २०७१।४।२९ मा रु.६३१४५।- र चक्र तुम्बाहम्फेलाई २०७३।१।२ मा रु.६८००।- सापटी दिएको देखिन्छ । उक्त रकमको व्याज आम्दानी लिएको देखिदैन । सो रकम व्याज सहित फिर्ता हुनुपर्दछ ।
१२. **अग्रिम कर :** आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ मा ठेक्का वा करार बापत पचास हजार भन्दा बढी भुक्तानी दिँदा भुक्तानीको कुल रकममा १.५% का दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १२७ मा निर्माण वा खरीद गर्दा वा सेवा प्राप्त गरेबापत भुक्तानी दिँदा प्रचलित कानून बमोजिम कर कटाएर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न मालसामान खरीद को भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा नगरी भुक्तानी दिएको देखिएकाले नियमानुसार लाग्ने कर रु. ७,१७३/- असुल गरी संचित कोष दाखिला गर्नु पर्दछ ।
१३. **पारिश्रमिक कर :** आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ बमोजिम कुनै वासिन्दा व्यक्तिको पारिश्रमिक भुक्तानीमा नियमानुसार १५% पारिश्रमिक कर भुक्तानी गर्नुपर्नेमा विभिन्न २ व्यक्तिलाई लेखापरीक्षण शुल्क तथा अतिरिक्त

भत्ता भुक्तानी गर्दा पारिश्रमिक कर १५% कट्टी नगरी भुक्तानी गरेको देखियो । नियमानुसार लागने पारिश्रमिक कर रु.६,७५०।- असुल गरी संचित कोष दाखिला गर्नुपर्दछ ।

१४. **मुल्य अभिवृद्धि कर :** मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ को दफा १५(१) अनुसार स्थानीय निकायले आन्तरिक श्रोत संकलनका लागि ठेक्का लगाउँदा ठेक रकमको १३% मुल्य अभिवृद्धि कर संकलन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस गा.वि.स. ले विभिन्न ३ ठेक्का सम्झौतामा मू.अ.कर संकलन गरेको देखिएन । सम्झौता अनुसारको रकम रु. ५,५७,७६०।-को रु.७२,५०८।- मू.अ.कर असुल हुनु पर्दछ ।
१५. **सुशासन तथा पारदर्शिता :** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ बमोजिम प्रत्येका गाउँ विकास समितिले पुँजीगत अनुदानमा खर्च भएको रु.२,००,०००/- भन्दा माथीको योजनाहरुको सबैले देखने ठाउँमा लागत अनुमान, जनसहभागीताबाट बेहोर्ने रकम, गाउँ विकास समितिले व्यहोर्ने रकम, योजना शुरु हुने मिति र सम्पन्न हुने मिति समेत खुलाई सूचना बोर्ड राख्नु पर्ने, सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने र सामाजिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस गाउँ विकास समितिबाट सञ्चालित रु.२,००,०००/- भन्दा बढी खर्च भएका योजनाहरुको सूचना बोर्ड राख्ने, सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक लेखापरीक्षण गर्ने गरेको पाइएन । गाउँ विकास समितिबाट सम्पन्न हुने विकास निर्माण सम्बन्धित कार्यलाई पारदर्शी बनाउनका लागि यस्त कार्यहरु गर्नु जरुरी देखिएको छ ।
१६. **पेशकी :** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली २०६४ को नियम १८२ (३) मा यस नियमावलीमा तोकिएको म्याद भित्र कार्यविधि अपनाई फछ्यौट गर्नु वा गराउनु पेशकी लिने दिने दुवैथरीको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । यस गा.वि.स. ले यसवर्ष विभिन्न ११ व्यक्तिलाई रु.७,४९,०००/-/-पेशकी दिएको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म फछ्यौट भएको देखिएन । नियममा भएको व्यवस्था अनुसार पेशकी फछ्यौट गरिनु पर्दछ ।

महेन्द्रनगर गाउँ विकास समिति सुनसरी

१७. **लेखा प्रणाली:** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६४ बमोजिम गाउँ विकास समितिको हकमा नगदमा आधारित दोहोरो लेखा प्रणाली/नगरपालीकाको हकमा प्रादभावी लेखाप्रणाली राख्नुपर्ने व्यवस्था भएता पनि दोहोरो लेखाप्रणाली/प्रोदभावी लेखाप्रणाली राखेको पाईएन ।
१८. **लेखा प्रस्तुति :** माथि उल्लिखित आय व्ययमध्ये सामाजिक सुरक्षा बापत निकास भई खर्च देखाएको रु.१,३६,९४,४००।- र सुनौला हजार दिन कार्यक्रमको लागि प्राप्त भई खर्च गरेको रु.१५,६२,४००।- को सकल बिल भर्पाई जिल्ला समन्वय समितमा पेश गरेको भनी लेखापरीक्षणमा पेश नभएकोले लेखापरीक्षण गरेको छैन ।
१९. **आन्तरिक श्रोत :** स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ५५ मा व्यवस्था भए अनुसार गाउँ विकास समितिले आफ्नो क्षेत्रमा तोकिएको दरमा नबढ्ने गरी गाउँ परिषदबाट पारित दरमा विभिन्न प्रकारको करहरु लगाई आर्थिक अवस्था सवल बनाउन सक्ने र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को अनुसूची ४, ५ र ६ मा करका दरको व्यवस्था गरेको छ । सोही व्यवस्था बमोजिम साकि यस गा.वि.स.ले यस वर्षको श्रावणदेखि फाल्गुणसम्म मालपोतबाट रु.३२२४२६।- र पञ्जिकरण तथा अन्य दस्तुरबाट रु.३४४१९०।-, हातबजारबाट रु.२५००००।-, व्यवशाय कर रु.२४६१०।-, बहाल बितौरीबाट रु.३१३६३२० लगायत जम्मा रु.१०,०८,६४२।- आम्दानी गरेको छ । ती आम्दानी गर्दा मालपोतको लागि बेग्लै र अन्य आयको लागि बेग्लै नगदी रसिद प्रयोग गरेको छ । नगदी रसिदको शुरु मौज्जात, आम्दानी, खर्च र बाँकी मौज्जात समेत देखिने गरी रसिद नियन्त्रण खाता नराखेकोले सो खाता राख्नुपर्दछ ।

साबिक गा.वि.स. र हाल नगरपालिकाको वडा नं.६, ७ र ८ मा वार्षिक मालपोत कति असुल गर्नुपर्ने हो, हालसम्म बक्यौता र चालु समेत कति मालपोत असुली गर्न बाँकी छ, सोको लगत राखेको देखिएन । जस्तै गर्दा मालपोत बक्यौता रकम यकिन गर्न सकिएन ।

२०. **आयको ठेक्का :** साबिक गाउँ विकास समितिले साबिक प्रकाशपुर गाविससंग संयुक्त रुपमा तारघाट ठेक्का लगाई रु.२ लाख ५० हजार आम्दानी गरेको छ । यसरी ठेक्का लगाई आम्दानी गर्दा मुल्य अभिवृद्धि कर असुल गरेको छैन । आयको ठेक्का लगाउँदा मुल्य अभिवृद्धि कर समेत थप गरी असुल गर्नु पर्दछ ।
२१. **बढी भुक्तानी :** २०७३/६/६ मा खरिदार श्री गंगामाया लिम्बु र कम्प्युटर अपरेटर श्री मिलन शाहलाई आश्विन र चाडपर्व खर्च भुक्तानी गर्दा महंगी भत्ता प्रति कर्मचारी रु.१,०००/-ले जम्मा रु.२,०००। बढी भुक्तानी भएकोले असुल हुनु पर्दछ ।

२२. जिन्सी दाखिला तथा हस्तान्तरणको भरपाई नभएको : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को निम ९(२) मा खर्च गर्दा खर्चको बिल भरपाई सहित लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ। सप्तकोशी नदीको राजवास घाट (प्रकाशपुर-महेन्द्रनगर) मा मिति २०७३/६/१ मा भएको दुङ्गा दुर्घटा पश्चात जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिको निर्णय अनुसार त्यस क्षेत्रका जनतालाई कोशी नदी वारपार गर्दा अनिवार्य लाइफ ज्याकेट लगाउनु पर्ने भनी यस गा.वि.स.बाट रु.१,०४,३२०/- को ३० थान लाइफ ज्याकेट खरिद गरी खर्च लेखेको छ। उक्त ज्याकेट खरिद गरेको बिल संलग्न भए पनि जिन्सी दाखिला तथा उक्त ज्याकेट कसलाई हस्तान्तरण गरिएको हो सो को भरपाई संलग्न छैन। खर्चको लेखा राख्दा नियममा भएको व्यवस्था अनुसार खर्चलाई पुष्ट्याई गर्ने कागजातहरु खरिद आदेश, दाखिला रिपोर्ट, बिल भरपाई सहित लेखा राख्नुपर्दछ।
२३. आर्थिक सहायता : स्थानीय निकाय स्रोत परीचालन निर्देशिका २०६९ अनुसार आर्थिक सहायता खर्च लेख्न मिल्ने देखिदैन। कार्यालयले निर्देशिका विपरित ३८ मिति २०७३।८।२६ मा ने.क.पा. एमाले गाउँ कमिटीलाई रु.१०,०००।- र नेपाली कांग्रेस गाउँ कमिटीलाई रु.१२,०००।- आर्थिक सहायता दिएको छ। यसरी अनुदान प्राप्त रकमबाट राजनैतिक पार्टीलाई सहायता दिनु कानून सम्मत छैन।
२४. अग्रिम कर : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ मा ठेक्का वा करार वापत पचास हजार भन्दा बढी भुक्तानी दिँदा भुक्तानीको कुल रकममा १.५% का दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसैगरी स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १२७ मा निर्माण वा खरीद गर्दा वा सेवा प्राप्त गरेवापत भुक्तानी दिँदा प्रचलित कानून बमोजिम कर कटाएर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ। अग्रिम कर कट्टी नगरी भुक्तानी गरेका व्यहोरा देहाय अनुसार छन्।
- २४.१. कार्यालयले विभिन्न भौचर र मितिबाट विभिन्न कार्यालय सामान खरिद गर्दा मनोज पेपर वर्कसलाई रु.१,०२,०३६।- भुक्तानी गरेकोमा अग्रिम कर वापत रु.१,३५५।- कट्टी गर्नुपर्नेमा नगरेकोले असुल हुनुपर्दछ।
- २४.२. कार्यालयले विभिन्न उपभोक्ता समितिबाट निर्माण तथा मर्मतको कार्य गराउँदा पेश गरेको बिल भरपाई परीक्षण गर्दा सम्बन्धित उपभोक्ता समितिहरुले विभिन्न भौचर र मितिबाट विभिन्न व्यक्तिलाई सामान खरिद गरे वापत रु.८५००००/- को बिल भुक्तानी गर्दा नियमानुसार कर नकटाई भुक्तानी गरेकोले अग्रिम कर वापत रु.१२,७५०/- कट्टी गरी दाखिला गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने अन्यथा असुल हुनुपर्दछ।
२५. लक्षित बर्ग कार्यक्रम::साविक गाउँ परिषदले सो कार्यक्रम अन्तर्गत मदर्शा विद्यालयको लागि फर्निचर निर्माणमा रु.५० हजार, जेष्ठ नागरिक सम्मानमा रु.५० हजार र देवी भगवती मन्दिरमा छाप्रो भवन निर्माण र घेरावारको लागि रु.८६९३०।- बजेट विनियोजन भएको देखिन्छ। लक्षित समूहको कार्यक्रम अन्तर्गत नेपाल पिछडा बर्ग महासंघ (अध्यक्ष राजकुमार यादव)लाई विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्न २०७४।१।२२ मा दिएको पेशकी रु.१४९५००।- फछ्यौट भएको नदेखिएकोले स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ अनुसार फछ्यौट हुनुपर्दछ।
२६. खर्चको विवरण नभएको : दलिततर्फ कार्यालय भवन ढलान, रंगरोगन, फर्निचर तथा पंखा खरिद, सूचना बोर्ड, दलित तथ्यांक संकलन समेत ६ वटा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु.१८६९३०।- बजेट विनियोजन भएको देखिन्छ। उक्त रकम पुरै नेपाल दलित संयुक्त दलित समाजलाई मिति २०७४।३।२७ मा भुक्तानी गरेको छ। उक्त रकमको प्रत्येक कार्यक्रममा भएको खर्चको विवरण र कार्य सम्पन्न गरेको प्रमाण बेगर भुक्तानी गरेको देखियो।
२७. आयोजना सञ्चालन : योजना सञ्चालन कार्यविधि अनुसार रु.५ लाखभन्दा कमको योजना छनौट गर्न नहुने उल्लेख यस आर्थिक वर्षमा गाउँ परिषदले स्वीकृत गरेका विभिन्न योजनाहरु सञ्चालन गरिएकोमा ती योजनाहरुको कुल लागत, सम्पन्न भए नभएको, जनश्रमदानको स्थिति आदि व्यहोरा खुलाई अभिलेख राखेको देखिएन। लेखापरीक्षणको क्रममा योजनाको स्थलगत निरीक्षण गर्न नसकिएकोले सञ्चालित योजनाको मूल्यांकन गर्न सकिएन। नमूना स्वरूप परीक्षण गरेका रु.२ लाखका ९ वटा, रु.१ लाखका ५ वटा, रु. १ लाख ७५ हजारका १, रु.२ लाख ५० हजारका १ र रु.५ लाखका १ समेत १७ वटा सडक ग्राभेल र नाला निर्माणको योजनाहरुको बिल भरपाई परीक्षण गर्दा उपभोक्ता समितिले प्राविधिक बिल, मिक्स गिट्टी खरिद गरेको भरपाई र ज्यालाका भरपाई संलग्न राखेको आधारमा योजना फरक फारक गरेको छ। प्राविधिक मूल्यांकन अनुसार सबै कार्यको नापजाँच गरेको नापी किताव राख्ने गरेको देखिएन। यो वर्ष सञ्चालित अधिकांश योजना वा कार्यक्रमहरु रु.५ लाखभन्दा कम रहेका छन्। गाउँ परिषदले रु.५ हजार, १० हजार, २० हजारका योजनाहरु पारीत गरी सञ्चालन गरिएको छ। यस्ता साना साना योजना छनौट गरी सञ्चालन गर्नु कार्यविधि विपरित देखिन्छ।

४

२८. दैनिक भत्ता बढी भुक्तानी : भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम ७ मा सरकारी कामको सिलसिलामा मुलुक भित्र आफ्नो कार्यालय भन्दा बाहिर भ्रमणमा वा काजमा खटिएमा अनुसूची-२ बमोजिमको दरमा खटिएको अवधिको दैनिक भत्ता पाउने व्यवस्था छ । कार्यालयले २ जना कर्मचारीलाई भ्रमण आदेशमा तोकिएको अवधि भन्दा बढी हुने गरी दैनिक भत्ता रु. १८,८००/- बढी भुक्तानी भएकोले उक्त रकम असुल हुनुपर्दछ ।
२९. पारिश्रमिक कर : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ बमोजिम कुनै वासिन्दा व्यक्तिको पारिश्रमिक भुक्तानीमा नियमानुसार १५% पारिश्रमिक कर भुक्तानी गर्नुपर्नेमा मिति २०७३/६/२ बाट मालपोत लगत उतार गरे बापत बाबुराम पौडेललाई रु.७०,०००/- भुक्तानी गरेकोमा नियमानुसार लाग्ने १५% पारिश्रमिक कर कट्टी नगरी भुक्तानी गरेको देखियो । नियमानुसार लाग्ने पारिश्रमिक कर रु.१०,५००/- असुल गरी संचित कोष दाखिला गर्नु पर्दछ ।
३०. बिल भरपाई पेश नभएको : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ मा खर्च गर्दा खर्चको बिल भरपाई सहित लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । लायन्स क्लव अफ सुनसरी कोशी रिभरका लायन श्री कुमार घिमिरेलाई विद्युत मिटर जडान गर्नका लागि भनी ४२ मिति २०७३/९/१८ बाट रु.४४,०००/- भुक्तानी दिएकोमा उक्त खर्चलाई पुष्ट्याई गर्ने बिल भरपाई पेश भएको छैन ।
३१. सुशासन तथा पारदर्शिता : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ बमोजिम प्रत्येका गाउँ विकास समितिले पुँजीगत अनुदानमा खर्च भएको रु.२,००,०००/- भन्दा माथीको योजनाहरुको सबैले देख्ने ठाउँमा लागत अनुमान, जनसहभागीताबाट बेहोर्ने रकम, गाउँ विकास समितिले व्यहोर्ने रकम, योजना शुरु हुने मिति र सम्पन्न हुने मिति समेत खुलाई सूचना बोर्ड राख्नु पर्ने, सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने र सामाजिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस गाउँ विकास समितिबाट सञ्चालित रु.२,००,०००/- भन्दा बढी खर्च भएका योजनाहरुको सूचना बोर्ड राख्ने, सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक लेखापरीक्षण गर्ने गरेको पाइएन । गाउँ विकास समितिबाट सम्पन्न हुने विकास निर्माण सम्बन्धित कार्यलाई पारदर्शी बनाउनका लागि यस्तै कार्यहरु गर्नु जरुरी देखिएको छ ।
- साविक भरौल गाउँ विकास समिति, सुनसरी तर्फ**
३२. लेखा प्रणाली: स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६४ बमोजिम गाउँ विकास समितिको हकमा नगदमा आधारित दोहोरो लेखा प्रणाली/नगरपालीकाको हकमा प्रादभावी लेखाप्रणाली राख्नुपर्ने व्यवस्था भएता पनि दोहोरो लेखाप्रणाली/प्रोदभावी लेखाप्रणाली राखेको पाइएन ।
३३. लेखा प्रस्तुति : माथि उल्लिखित आय व्ययमध्ये सामाजिक सुरक्षा बापत निकास भई खर्च देखाएको रु.९८६९६००/-, र बालसंरक्षण रु.५०५६००/- को सकल बिल भरपाई जिल्ला समन्वय समितमा पेश गरेको भनी लेखापरीक्षणमा पेश नभएकोले लेखापरीक्षण गरेको छैन ।
३४. आन्तरिक श्रोत : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ५५ मा व्यवस्था भए अनुसार गाउँ विकास समितिले आफ्नो क्षेत्रमा तोकिएको दरमा नबढ्ने गरी गाउँ परिषदबाट पारित दरमा विभिन्न प्रकारको करहरु लगाई आर्थिक अवस्था सवल बनाउन सक्ने र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को अनुसूची ४, ५ र ६ मा करका दरको व्यवस्था गरेको छ । सोही व्यवस्था बमोजिम साकि यस गा.वि.स.ले यस वर्षको श्रावणदेखि फाल्गुणसम्म मालपोत, पञ्जिकरण तथा अन्य दस्तुर, हाटबजार, व्यवशाय कर, बहाल बित्तौरी लगायत शिर्षकबाट जम्मा रु.१३८८७८२/- आम्दानी गरेको छ । ती आम्दानी गर्दा मालपोतको लागि बेग्लै र अन्य आयको लागि बेग्लै नगदी रसिद प्रयोग गरेको छ । नगदी रसिदको शुरु मौज्जात, आम्दानी, खर्च र बाँकी मौज्जात समेत देखिने गरी रसिद नियन्त्रण खाता नराखेकोले सो खाता राख्नुपर्दछ ।
- साविक गा.वि.स. र हाल नगरपालिकाको वडा नं.३, ४ र ५ मा वार्षिक मालपोत कति असुल गर्नुपर्ने हो, हालसम्म बक्यौता र चालु समेत कति मालपोत असूली गर्न बाँकी छ सोको लगत राखेको देखिएन । जस्तै गर्दा मालपोत बक्यौता रकम यकिन गर्न सकिएन ।
३५. कर्मचारी कल्याण कोष: कर्मचारी कल्याण कोषको खाता मनकामना सहकारी ऋण तथा बचत सहकारी संस्थामा रहेको छ । उक्त खातामा गा.वि.स.ले गत वर्ष रु. ५० हजार र यो वर्ष रु. ५० हजार समेत रु. १ लाख जम्मा गरेको छ । सो रकम बराह नगरपालिकाको खातामा जम्मा गरेको नदेखिएकोले यथाशिघ्र नगरपालिकाको खातामा जम्मा गर्नुपर्दछ ।

३६. थप दस्तुर: समयमा विद्युत महसूल भुक्तानी गर्दा ३ प्रतिशत रिबेट पाउनेमा गाबिसले ३ बाट २०७३।४।३१ मा विद्युत महसूल रु.४७४९।- भुक्तानी गर्दा रु.६२९।- थप दस्तुर भुक्तानी गरेकोले उक्त रकम ढिलो भुक्तानी गर्नेबाट असुल गर्नुपर्दछ।
३७. नगद मौज्जात : पूर्णमाया पौडेल र निलम कार्कीको जिम्मा रहेको नगद मौज्जात रु.४,१०३/६० नगरपालिकाको खातामा दाखिला हुनुपर्दछ।
३८. अग्रिम कर : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ मा ठेक्का वा करार बापत पचास हजार भन्दा बढी भुक्तानी दिँदा भुक्तानीको कुल रकममा १.५% का दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसैगरी स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १२७ मा निर्माण वा खरीद गर्दा वा सेवा प्राप्त गरेबापत भुक्तानी दिँदा प्रचलित कानून बमोजिम कर कटाएर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले विभिन्न भौचर र मितिबाट विभिन्न आपूर्तिकर्तालाई रु.१७,२२,२६६/- भुक्तानी गरेकोमा अग्रिम कर बापत रु.२५,८२०/- कट्टी गर्नु पर्नेमा नगरेकोले असुल हुनु पर्दछ।
३९. पारिश्रमिक कर : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ बमोजिम कुनै वासिन्दा व्यक्तिको पारिश्रमिक भुक्तानीमा नियमानुसार १५% पारिश्रमिक कर भुक्तानी गर्नुपर्नेमा कार्यालयले २ जना व्यक्तिहरूलाई पारिश्रमिक रु.१,३४,४८४। भुक्तानी गर्दा नियमानुसार लाग्ने १५% पारिश्रमिक कर कट्टी नगरी भुक्तानी गरेको देखियो। नियमानुसार लाग्ने पारिश्रमिक कर रु.२१,६७३/- असुल गरी संचित कोष दाखिला गर्नु पर्दछ।
४०. पेशकी : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली २०६४ को नियम १८२ (३) मा यस नियमावलीमा तोकिएको म्याद भित्र कार्यविधि अपनाई फछ्यौट गर्नु वा गराउनु पेशकी लिने दिने दुबैथरीको कर्तव्य हुने उल्लेख छ। यस गा.वि.स. ले विगत वर्षसम्मको विभिन्न व्यक्तिको नाममा रहेको पेशकी रु.७३४३८२/- हालसम्म फछ्यौट गराएको देखिएन। नियममा भएको व्यवस्था अनुसार पेशकी फछ्यौट गरिनु पर्दछ।

प्रकाशपुर गाउँ विकास समिति

४१. नगद मौज्जात : यस वर्ष बाँकी रहेको नगद मौज्जात रु.१,४६,५१३/- मध्ये साविक गा.वि.स. सचिव गणेश बस्नेतको जिम्मामा रु.३५,९२५/-, कृष्ण कुमार गुरागाँउको जिम्मामा रु.९९,५४९/- रहेकोमा नियमानुसार १०% ब्याज सहित असुल गर्नु पर्दछ। बाँकी नगद रु.११,०३९/- नगद क कसको जिम्मामा रहेको हो यकिन गरी नियमानुसार ब्याज सहित असुल गर्नु पर्दछ।
४२. लेखा प्रणाली: स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६४ बमोजिम गाउँ विकास समितिको हकमा नगदमा आधारित दोहोरो लेखा प्रणाली/नगरपालिकाको हकमा प्रादभावी लेखाप्रणाली राख्नुपर्ने व्यवस्था भएता पनि दोहोरो लेखाप्रणाली/प्रोदभावी लेखाप्रणाली राखेको पाईएन।
४३. लेखा प्रस्तुति : माथि उल्लिखित आय व्ययमध्ये सामाजिक सुरक्षा बापत निकास भई खर्च देखाएको रु.७०८०००।- र बालसंरक्षण रु.१५३६००।- को सकल बिल भर्पाई जिल्ला समन्वय समितमा पेश गरेको भनी लेखापरीक्षणमा पेश नभएकोले लेखापरीक्षण गरेको छैन।
४४. आन्तरिक श्रोत : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ५५ मा व्यवस्था भए अनुसार गाउँ विकास समितिले आफ्नो क्षेत्रमा तोकिएको दरमा नबढ्ने गरी गाउँ परिषदबाट पारित दरमा विभिन्न प्रकारको करहरू लगाई आर्थिक अवस्था सवल बनाउन सक्ने र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को अनुसूची ४, ५ र ६ मा करका दरको व्यवस्था गरेको छ। आम्दानी सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा देहाय अनुसार छन।
- ४४.१. साविक गा.वि.स.ले २०७३ फाल्गुनसम्म मालपोत, पञ्जिकरण तथा दस्तुर, तारघाट ठेक्का र सिफारिस दस्तुरबाट जम्मा रु.१०९५७६।- आम्दानी गरेको छ। सोबाहेक अन्य स्रोतबाट आम्दानी गर्न सकेको छैन।
- ४४.२. साविक गा.वि.स.मा वार्षिक मालपोत कति असुल गर्नुपर्ने हो, हालसम्म बक्यौता र चालु समेत कति मालपोत असूली गर्न बाँकी छ, सोको लगत राखेको देखिएन। जस्तै गर्दा मालपोत बक्यौता रकम यकिन गर्न सकिएन। गा.वि.स.ले ऐन तथा नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम कुन शिर्षकबाट के कसरी आम्दानी गर्न सकिन्छ, सोको अध्ययन गरी आन्तरिक आय बृद्धि गर्न आवश्यक प्रयास गर्नुपर्ने देखियो।

- ४४.३. आम्दानी गर्दा मालपोतको लागि बेग्लै र अन्य आयको लागि बेग्लै नगदी रसिद प्रयोग गरेको छ । नगदी रसिदको शुरु मौज्जात, आम्दानी, खर्च र बाँकी मौज्जात समेत देखिने गरी रसिद नियन्त्रण खाता नराखेकोले सो खाता राख्नुपर्दछ ।
४५. अग्रिम कर : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ मा ठेक्का वा करार वापत पचास हजार भन्दा बढी भुक्तानी दिँदा भुक्तानीको कुल रकममा १.५% का दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १२७ मा निर्माण वा खरीद गर्दा वा सेवा प्राप्त गरेवापत भुक्तानी दिँदा प्रचलित कानून बमोजिम कर कटाएर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । साविक प्रकाशपुर गा.वि.स. (हाल बराहा न.पा. वडा नं. ९ र १०) मा विभिन्न भौचर र मितिबाट विभिन्न निर्माण व्यवसायी तथा आपूर्तिकर्तालाई रु.१४,६०,२०१/- भुक्तानी गरेकोमा अग्रिम कर वापतरु. २१,९०३/- कट्टी गर्नु पर्नेमा कट्टी नगरी भुक्तानी दिएको छ । अग्रिम कर वापतको उक्त रकम असुल हुनु पर्दछ ।
४६. पेशकी : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली २०६४ को नियम १८२ (३) मा यस नियमावलीमा तोकिएको म्याद भित्र कार्यविधि अपनाई फछ्यौट गर्नु वा गराउनु पेशकी लिने दिने दुबैथरीको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । यस गा.वि.स. ले गत विगत वर्षमा दिएको पेशकी मध्ये रु. ३,६६,२३३/- फछ्यौट हुन बाँकी देखिन्छ । यसवर्ष दिएको पेशकी मध्ये स्वास्थ्य चौकी प्रकाशपुरलाई दिएको पेशकी रु.१,००,०००/- आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म फछ्यौट भएको देखिएन । नियममा भएको व्यवस्था अनुसार पेशकी फछ्यौट गरिनु पर्दछ ।
- साविक मधुवन गाउँ विकास समिति तर्फ
४७. लेखा प्रणाली: स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६४ बमोजिम गाउँ विकास समितिको हकमा नगदमा आधारित दोहोरो लेखा प्रणाली/नगरपालीकाको हकमा प्रादभावी लेखाप्रणाली राख्नुपर्ने व्यवस्था भएता पनि दोहोरो लेखाप्रणाली/प्रोदभावी लेखाप्रणाली राखेको पाईएन ।
४८. लेखा प्रस्तुति : माथि उल्लिखित आय व्ययमध्ये सामाजिक सुरक्षा वापत खर्च देखाएको रु.४९२३६००।- को सकल बिल भर्पाई जिल्ला समन्वय समितमा पेश गरेको भनी लेखापरीक्षणमा पेश नभएकोले लेखापरीक्षण गरेको छैन ।
४९. आन्तरिक आय : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ५५ मा व्यवस्था भए अनुसार गाउँ विकास समितिले आफ्नो क्षेत्रमा तोकिएको दरमा नबढ्ने गरी गाउँ परिषदबाट पारित दरमा विभिन्न प्रकारको करहरु लगाई आर्थिक अवस्था सवल बनाउन सक्ने र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को अनुसूची ४, ५ र ६ मा करका दरको व्यवस्था गरेको छ । आम्दानी सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा देहाय अनुसार छन् ।
- ४९.१. साविक गा.वि.स.ले २०७३ फाल्गुनसम्म मालपोतबाट रु.७५५७२।०५, हाटबजार पसल करकाट रु.११९३४००।- , सिफारिस दस्तुरबाट रु.३०२५२।- र बिक्री आय रु.३०१०००।- समेत जम्मा रु.१६००२२४।- आम्दानी गरेको छ । आम्दानीको ठेक्का लगाउँदा मु.अ.कर ऐन, २०५२ र नियमावली, २०५३ अनुसार मु.अ.कर रकम असुल गरेको छैन ।
- ४९.२. साविक गा.वि.स.मा वार्षिक मालपोत कति असुल गर्नुपर्ने हो, हालसम्म बक्यौता र चालु समेत कति मालपोत असुली गर्न बाँकी छ सोको लगत राखेको देखिएन । जस्तै गर्दा मालपोत बक्यौता रकम यकिन गर्न सकिने । गा.वि.स.ले ऐन तथा नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम कुन शिर्षकबाट के कसरी आम्दानी गर्न सकिन्छ सोको अध्ययन गरी आन्तरिक आय बृद्धि गर्न आवश्यक प्रयास गर्नुपर्ने देखियो ।
- ४९.३. आम्दानी गर्दा मालपोतको लागि बेग्लै र अन्य आयको लागि बेग्लै नगदी रसिद प्रयोग गरेको छ । नगदी रसिदको शुरु मौज्जात, आम्दानी, खर्च र बाँकी मौज्जात समेत देखिने गरी रसिद नियन्त्रण खाता नराखेकोले सो खाता राख्नुपर्दछ ।
५०. दोहोरो भत्ता : कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता लागु भए पछि गाउँ विकास समितिको अध्यक्ष भएको हैसियतले गा.वि.स. सचिव कपिल दाहालले २०७३ श्रावण देखी २०७४ असार सम्म १२ महिनाको प्रति महिना रु.५,०००/- अध्यक्ष भत्ता लिएकोले दोहोरो भत्ता भुक्तानी भएको देखियो । यो गाबिस नगरपालिकामा

स्थानीय तह लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, प्रदेश नं. १, सुनसरी

गाभिएपछि २०७३ चैत्रदेखि २०७४ आषाढसम्म रु.२००००।- भुक्तानी लिएको रकम असुल गरी दाखिला गर्नुपर्दछ ।

५१. **अग्रिम कर :** आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ मा ठेक्का वा करार वापत पचास हजार भन्दा बढी भुक्तानी दिँदा भुक्तानीको कुल रकममा १.५% का दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १२७ मा निर्माण वा खरीद गर्दा वा सेवा प्राप्त गरेवापत भुक्तानी दिँदा प्रचलित कानून बमोजिम कर कटाएर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न भौचर र मितिबाट विभिन्न आपूर्तिकर्ता/समितिलाई रु.६,४७,६०३/- भुक्तानी गरेकोमा अग्रिम कर वापत रु.९,७७६/- कट्टी गर्नु पर्नेमा नगरेकोले असुल हुनु पर्दछ ।
५२. **पारिश्रमिक कर :** आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ बमोजिम कुनै वासिन्दा व्यक्तिको पारिश्रमिक भुक्तानीमा नियमानुसार १५% पारिश्रमिक कर भुक्तानी गर्नुपर्नेमा ईन्जिनियर उमेश प्रसाद देवलाई प्राविधिक पारिश्रमिक रु. रु.८,४००/-भुक्तानी गर्दा नियमानुसार लाग्ने १५% पारिश्रमिक कर कट्टी नगरी भुक्तानी गरेको देखियो । नियमानुसार लाग्ने पारिश्रमिक कर रु.१,२६०/- असुल गरी संचित कोष दाखिला गर्नु पर्दछ ।
५३. **आन्तरिक लेखापरीक्षण :** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम ४९(ग) बमोजिम दफा ४८ बमोजिमको आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखामा कार्यरत कर्मचारीले आफ्नो क्षेत्रभित्रका गा.वि.स.हरुको लेखापरीक्षण गरी लेखापरीक्षण गरेको १५ दिन भित्र गा.वि.स. सचिवलाई प्रतिवेदन दिनु पर्ने व्यवस्था छ । यस गा.वि.स.को आन्तरिक लेखापरीक्षण भएको देखिएन । नियममा तोकिए बमोजिम आन्तरिक लेखापरीक्षण गरी प्रतिवेदन नदिएका कारण आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्न तोकिएको व्यक्तिलाई जिम्मेवार बनाइनु पर्दछ ।
५४. **पेशकी :** स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली २०६४ को नियम १८२ (३) मा यस नियमावलीमा तोकिएको म्याद भित्र कार्यविधि अपनाई फछ्यौट गर्नु वा गराउनु पेशकी लिने दिने दुवैथरीको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । यस गा.वि.स. ले यसवर्ष २ जना व्यक्तिको नाममा बाकी रहेको रु.४०,०००/-पेशकी आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म फछ्यौट भएको देखिएन । नियममा भएको व्यवस्था अनुसार पेशकी फछ्यौट गरिनु पर्दछ ।
५५. **बेरुजु अभिलेख र फछ्यौट:** संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको प.सं. २०७३।७४ च.नं.१.१.३/४७९ मिति २०७३/१२/२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता संचालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट परिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समितिको नाममा रहेको पेशकी तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको नगरपालिकामा कायम गरी नियमानुसार पेशकी फछ्यौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्दछ । गाउँविकास समितिको कार्यालय र नगरपालिका बेरुजु अभिलेख, पेशकी बाँकीको विवरण तथा सो को फछ्यौटको अभिलेख रहेको पाईएन ।

बेरुजु स्थिति

यो वर्ष लेखापरीक्षणबाट रु.१७ लाख ५३ हजार बेरुजु देखिएको मध्ये असुल गर्नुपर्ने रु.३ लाख ८४ हजार नियमित गर्नुपर्ने रु.३ लाख ३१ हजार र पेशकी रु.१० लाख ३८ हजार रहेको छ ।

८८
१२